

Otázka: Charakteristika lidské společnosti

Předmět: Základy společenských věd

Přidal(a): uumaturita

Člověk je obyvatelem dvou **světů** – světa přírody a světa lidské kultury.
Člověk funguje jako individualita se svojí identitou, ale i jako tvor společenský.
Sociální interakce zahrnuje poznávání druhých lidí a sama sebe v síti sociálních vztahů.

1. **Člověk jako bytost individuální**

Naše jednání a chování ovlivňují společenské normy, ale současně každý z nás máme **svoji identitu**, každý jsme neopakovatelná osobnost = **individualita**

Každý člověk má svůj žebříček hodnot v rámci společenských norem, svou zkušenost à pochopení světa.

Identita = vědomí vlastního já, poznání toho, kdo jsem, jaké jsou mé vlastnosti a rysy, jaké

uznávám hodnoty, jaká je má osobnost.

Osobnost člověka = individuální jednota člověka, jednota jeho duševních procesů a duševních vlastností, založená na jednotě lidského organismu a **utvářená i projevující se v jeho společenských vztazích.**

Sociální poznávání zahrnuje jak sociální vnímání, tak i sociální hodnocení. Pro vzájemný mezilidský vztah je důležitější, jak na sebe působíme a jak se vnímáme, než jací skutečně jsme.

Osobnost člověka charakterizují tři stránky, které jsou zároveň i faktory ovlivňující oblíbenost člověka ve společnosti:

1. Vnější stránka osobnosti
- statická složka (vzhled, upravenost, hlas, vůně ...)
2. Vnitřní stránka osobnosti (inteligence, charakterové vlastnosti)
3. Společenské schopnosti osobnosti (schopnosti nevrozené, ale naučí se je v průběhu života
- úsměv, přátelské chování, upřímný zájem o lidi, zdvořilost, slušnost, empatie...)

Chyby v procesu poznávání:

Haló efekt - globální chyba v posuzování lidí (příznivě nebo nepříznivě) tzn. výrazný rys chování zastíní ty ostatní

Celkový dojem je podle tohoto modelu tvořen z 55 % vzhledem (oblečení, doplňky, účes, make-up atd.), z 38 % hlasem a z pouhých 7 % obsahem sdělení.

První dojem - pozitivní, negativní - ovlivňuje další poznávání člověka, udrží se dlouho v lidské mysli

Efekt sociálního postavení - známe-li soc. postavení toho, koho poznáváme, často mu neprávem přisuzujeme ty vlastnosti, které jsou přisuzovány dané profesi (učitel, kněz, kadeřník, prodavač...)

2.Člověk jako bytost společenská

Společenskost života člověka má kořeny již v pravěku. Z živočišné říše se člověk oddělil procesem nazývaným hominizace (= polidštění). Tento proces se odehrál ve čtvrtohorách a na jeho konci stojí stvoření, odlišné od živočichů anatomickými znaky - vzpřímená postava, bipedální chůze (po dvou) à uvolnění předních končetin k práci, vyvinutí silných a obratných rukou, zuby uspořádané do parabolického oblouku, velký mozek. Práce s jednoduchými nástroji, později i se složitějšími. Práce spojena s překonáváním překážek à vůle. Při používání nástrojů se musely pochopit všeobecné a stálé vlastnosti věci. Např.: stálým používáním kladiva člověk pochopil, že každým kladivem se dá silně udeřit. Nebo musel porozumět vztahu nástroje k jiným věcem - např.: nůž + maso = možno nožem krájet maso. Osvojení si těchto vztahů vedlo k základnímu myšlení. Myšlení je základním duševním jevem, kterým se člověk odlišil od zvířat. Používání nástrojů à vzájemná spolupráce à sdělení vlastních myšlenek druhému (základ pro řeč). Z primitivních zvuků a posunků se postupně vyvinula dnešní artikulovaná řeč. Práce předpokládá vykonání určité činnosti a spolupráci. Z toho vyšel nový způsob života člověka a člověk se stal tvorem společenským.

Projevy společenskosti člověka v běžném životě

- komunikace s druhými à přizpůsobujeme se ostatním, působíme na lidi, upevňujeme společenské vztahy
- Bez komunikace člověk přichází o mezilidské vztahy, stává se uzavřeným a nešťastným. Cítí se osaměle a má to na něj psychické následky.
- Vždy je třeba mít na paměti: již ve vztahu dvou lidí je třeba, aby každý do vzájemného vztahu něco „dával“. Má-li ve vztahu něco jen jedna strana, je samozřejmé, že druhá strana během času ztratí o takový vztah zájem. Prospěch v tomto případě není materiální.

Hodnoty společnosti:

spravedlnost, vzájemná tolerance, náboženská svoboda, pravda

Čeho se vyvarovat ve společném styku:

- Nemluvte mnoho
- Nepoučujte druhé
- Nemluvte příliš o sobě a nestěžujte si
- Nebudte náladoví
- Nehádejte se

3.Charakter lidské společnosti

Lidskou společnost charakterizuje:

- kultura
- instituce (různě sociálně organizovány a mají odlišnou soc. strukturu)

Kultura

= sociálně zakotvené vzorce vnímání a jednání, které se lidé jako členové společnosti osvojili a které jsou také pozorovatelné v jejich každodenním jednání a chování.

Kultura se skládá ze čtyř vzájemně provázaných prvků - má čtyři stránky:

1. **Materiální stránka** = materiální statky
  - artefakty - lidské výrobky, fyzické předměty, charakteristické pro určitou skupinu
  - symboly - objekty se specifickým kulturním významem
    - a) znak - země, státu, města
    - b) konkrétní předměty sloužící k označení abstraktního pojmu: kalich - husitství

c) značka, znamená např. Σ (symbol pro součet)

2. **Jazyk** - symbolická komunikace v kultuře

- je to klíčový prvek v kultuře, prostředek, jehož prostřednictvím vnímáme svět a s jehož pomocí se dorozumíváme s jinými lidmi (je nástrojem přenosu myšlenek, vyjádření osobní zkušenosti a prostředkem k označení abstraktní věci)

- je to systém symbolické komunikace, který umožňuje sdílet svět s druhými lidmi

3. **Kognitivní (poznávací) stránka** = vědění a znalosti (to jsou informace, které odlišují reálné od nereálného)

- každodenní znalosti - věci a události z našeho okolí, běžný život - nezbytné pro přežití člověka, většinou si je neuvědomujeme

- vědecké znalosti - nejsou nezbytné pro každodenní přežití, informace určitého oboru

Příklad: šalina à potřebuji vědět, že si musím koupit lístek (každodenní znalost)

nepotřebuji vědět, na jakém principu se pohybuje šalina (odborná znalost)

4. **Normativní stránka** = normy a hodnoty - vymezují lidské jednání, říkají, co je přípustné a co ne

Společenská norma

= souhrn pravidel, zvyklostí, tradic, které určují obvyklé a přijatelné chování ve společnosti. Vychází z potřeb společnosti a kopírují vývoj lidské společnosti. Prvotní je potřeba.

Společenské normy:

1. Právní - soubor norem vydaných a uznaných státem, které jsou pro společnost závazné a jejich zachování je vynucováno státní autoritou, porušení je trestáno

2. Morální, mravní, etické - je to soubor představ v určité době a určité společnosti o tom, jaké chování a smýšlení je dobré. Jsou to obvyklé vzorce chování ve vzájemných vztazích určité společnosti. Nejsou sankcionované státem.

Výsledkem jednání, postojů a názorů lidí jsou:

- instituce = typy jednání vymezené společností, které lidé naplňují, aby mohli společně existovat.

Instituce jsou neměnné. Když se člověk stává studentem, rodičem nebo zaměstnancem jedná institucionálně podle vzorců chování, které jsou pro ně v dané společnosti typické.

- sociální organizace = způsob provázání lidí, které jednají určitým způsobem

Kultura není neměnná. Je v neustálém vývoji. Příčiny kulturních změn:

a) technologie (způsob zpracování materiálu, ovlivňuje technickou úroveň kulturního života)

b) akulturace (přebírání kultur od jiných, ovlivňuje symbolickou stránku života - hodnoty, normy, jazyk)

c) asimilace a integrace (osvojení si kulturních rysů většinové společnosti menšinou - u etnických menšin pocházející z jiné kulturní oblasti, trvale žijících v dané kultuře)